

2025.06.04

СПОРТ БООЦООНЫ ТОГЛООМООР ДАМЖУУЛАН МӨНГӨ УГААХ ЭРСДЭЛ: ШИЙДВЭРЛЭХ АРГА ЗАМ

Удирдагч багш: Б.Одонтунгалаг (Ph.D)

Илтгэгч: Б.Номундарь (МУИС-ийн Хууль зүйн сургууль)

АГУУЛГА

01

УДИРТГАЛ

ҮНДСЭН ХЭСЭГ

02

03

ДҮГНЭЛТ, САНАЛ

НОМ ЗҮЙ

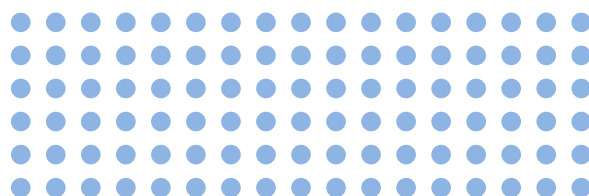

04

I. УДИРТГАЛ

Сүүлийн жилүүдэд дэлхий даяар спорт бооцооны тоглоом цахим хэлбэрээр хурдацтай хөгжихийн зэрэгцээ, мөнгө угаах гэмт хэргийг үйлдэх шинэ хэлбэр болон ашиглагдах хандлага нэмэгдэж байна. Энэхүү судалгааны ажлаар спорт бооцооны тоглоомоор дамжуулан мөнгө угаах гэмт хэрэг үүсэх механизмыг шинжлэн, Монгол улсын эрх зүйн орчныг олон улсын туршлагатай харьцуулан үнэлж, эрх зүйн шинэчлэл хийх шаардлага, боломжийг тодорхойлохыг зорьсон.

СУДАЛГААНЫ АЖЛЫН ЗОРИЛГО, ЗОРИЛТ

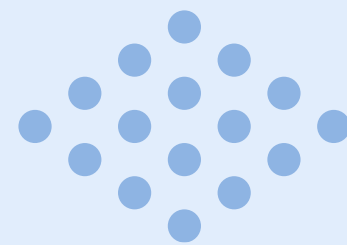

Энэхүү судалгааны ажил нь Монгол улс дахь спорт бооцооны үйл ажиллагаатай холбогдох мөнгө угаах гэмт хэргийн эрсдэлийн талаарх өнөөгийн эрх зүйн байдалд үнэлэлт өгч, түүний хүрээнд тулгамдаж буй гол асуудлуудыг тодорхойлон, шийдвэрлэх боломжит арга замуудыг санал болгох зорилготой.

- Мөнгө угаах гэмт хэргийн мөн чанар, үе шат, төрлүүдийг судлах
- Спорт бооцооны онцлог, мөнгө угаахад ашиглагдах механизмыг тодорхойлох
- Монгол Улсын мөрийтэй тоглоомын хууль зүйн зохицуулалтыг үнэлэх
- Олон улсын туршлагыг харьцуулан судлах
- Эрх зүйн шинэчлэлийн шаардлага, боломжийн талаар санал дэвшүүлэх

II. ҮНДСЭН ХЭСЭГ

Спорт бооцоо

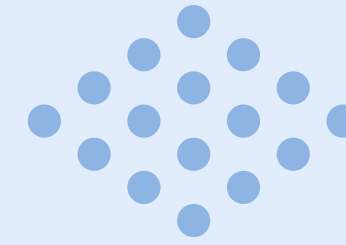

НҮБ-ын Хар тамхи, гэмт хэрэгтэй
тэмцэх алба (UNODC)

Спорт бооцоо гэж спортын тэмцээн,
үйл явдлын үр дүн дээр хууль ёсны
буюу хууль бус байдлаар мөнгө
болон үнэ бүхий зүйлсийг бооцоонд
тавих үйлдлийг хэлнэ.

Их Британийн "Gambling Act 2005"

Бооцоо гэдэг нь дараах зүйл дээр
бооцоо тавих буюу хүлээн авахыг
хэлнэ: (а) уралдаан, тэмцээн эсвэл
үйл явдлын үр дүн; (б) ямар нэг зүйл
тохиолдох эсэх; (в) ямар нэг зүйл
үнэн эсвэл худал эсэх.

OECD буюу Эдийн засгийн хамтын
ажиллагаа, хөгжлийн байгууллага

Спорт бооцоо гэдэг нь уламжлалт
бооцооны байгууллага, онлайн
платформ, эсвэл бооцооны биржээр
дамжуулан спортын тэмцээний үр
дүн дээр бооцоо тавих үйлдэл юм.

СПОРТ БООЦООНЫ АНГИЛАЛ >>>>>

> Moneyline бооцоо

Хөлбөмбөгийн тоглолтод аль баг хожихыг таамаглах

> Онооны зөрүү (Point Spread) бооцоо

Тухайн баг -7.5 гэсэн онооны зөрүүтэй байвал, тэр баг 8 буюу түүнээс дээш онооны зөрүүтэй хожих.

> Нийт оноо (Over/Under) бооцоо

Нийт оноо 45.5 гэж заасан бол, тоглогчид 46 буюу түүнээс дээш оноо авна гэж таамаглах (Over/under).

> Ирээдүйн бооцоо (Futures Bets)

Улирлын аварга баг, MVP шагналын эзэн

> Олон бооцооны хослол (Parlay) бооцоо

Гурван тоглолтын үр дүнг зөв таамаглавал, өндөр ашиг авах боломжтой.

> Тусгай бооцоо (Prop Bets):

Анхны гоолын эзэн, эхний оноо авах багийг таамаглах

> Тизер бооцоо (Teaser Bets)

Онооны зөрүүг өөрт ашигтайгаар өөрчилж бооцоо тавих боломжтой бооцоо

> Дундаж бооцоо (Middle Bets)

Нэг төрлийн бооцоог 2 талд тавих

> Тоглолтын үеийн бооцоо (In-Play Bets)

Тоглолтын дундуур аль баг дараагийн гоолыг оруулахыг таамаглах.

Эрүүгийн хууль (2015)

20.17 дугаар зүйлд 1 дэх хэсэгт “Олон нийтийн газар, эсхүл мэдээллийн технологи ашиглан ашиг олох зорилгоор шоо, хөзөр, бусад эд зүйл ашиглан ур дүнг нь урьдчилан төсөөлөх боломжгүй, аз туршиж тоглодог мөрийтэй тоглоом зохион байгуулсан”

Зөрчлийн тухай хууль (2017)

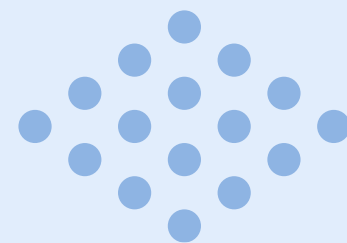
5.7 дугаар зүйлд 1 дэх хэсэгт "Олон нийтийн газар ашиг олох зорилгоор шоо, хөзөр, бусад эд зүйл ашиглан ур дүнг нь урьдчилан төсөөлөх боломжгүй, аз туршиж тоглодог мөрийтэй тоглоом тоглосон

Өргөн мэдүүлсэн хуулийн төсөл

Энэхүү хуулиар зөвхөн спорт бооцоог хууль ёсны үйл ажиллагаа гэж үзэж, бусад бүх төрлийн мөрийтэй тоглоомыг хориглосон.

- Зөвшөөрөл, хяналтын асуудал тодорхой бус
- Зөвшөөрлийн тухай хууль

Мөнгө угаах гэмт хэргийн үе шат

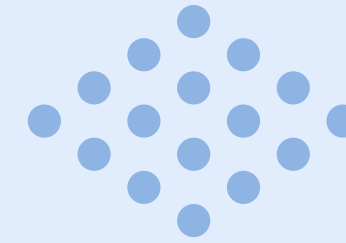

Нуун далдлах (Layering)

Гарал үүслийг нь нуун далдах зорилгоор тоглоом тоглож эргэлтэд оруулах

Placement - Байршуулах

Хууль бусаар олсон орлогоо цахим спорт бооцооны сайт руу оруулах

Буцаан төвлөрүүлэх (Integration)

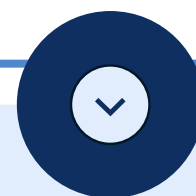
Спорт бооцооны тоглоомд хожсон мөнгөө эргүүлэн татах замаар мөнгөө цэвэршүүлж авах

Спорт бооцоогоор дамжуулан мөнгө угаахад ашигладаг аргууд

Смурфинг (Smurfing)

Их хэмжээний мөнгийг бага гүйлгээ болгон хуваах.

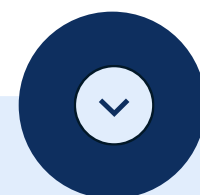
Зохицуулсан бооцоо (Coordinated betting)

Бусад тоглогчидтой хамтран бооцоо тавих

Чип дампинг (Chip dumping)

Онлайн покерын ширээн дээр өөр тоглогчид чипээ санаатайгаар алдаж, мөнгө шилжүүлэх.

Player-to-player transfers

Бусад тоглогч руу шилжүүлэх байдлаар эх үүсвэрийг өөрчлөх

Gnoming

Олон хаяг үүсгэж, өөрөө өөртэйгөө тоглох байдлаар хожих

Нуух (Concealment)

Спорт бооцооны сайтад мөнгөө удаан хугацаагаар байршуулах

Спорт бооцоо ба мөрийтэй тоглоомын ялгаа

Үзүүлэлт	Мөрийтэй тоглоом	Спорт бооцоо
Шалгуур	Аз, боломж	Бодит үйл явдлын үр дүн
Хяналт	Уламжлалт, тогтсон орчинд	Цахим, гадаад платформ
Эрсдэл	Өндөр	Хэт өндөр, хянахад төвөгтэй
Мөнгө угаах эрсдэл	Дунд зэргийн	Өндөр (гүйлгээ нууцлаг, олон улсын шинжтэй)

Монгол улс дахь өнөөгийн нөхцөл байдал

- Монгол улсад спорт бооцооны хэрэглэгчдийн дийлэнх нь 18-24 насны залуус бөгөөд нийт бооцооны хэрэглэгчдийн 72.2 хувийг эзэлж байна.
- 1xBet, Melbet зэрэг олон улсын бооцооны платформууд Монголд хууль бусаар үйл ажиллагаа явуулж, жил бүр 500 сая ам.долларын мөнгөн урсгалыг гадагш гаргасан.
- Спорт бооцоот тоглоомын сайтаар дамжуулан гэмт хэргийн замаар олсон хууль бус хөрөнгийг гуйвуулах, нуун далдлах, оффшор эргэлтэд оруулах зэрэг нөхцөл байдал тогтоогдсон тул цахимаар хууль бус мөрийтэй тоглоомын үйл ажиллагаа явуулсан 6036 домэйн хаягийн Монгол улсаас хандах хандалтыг хязгаарлах арга хэмжээ авсан.

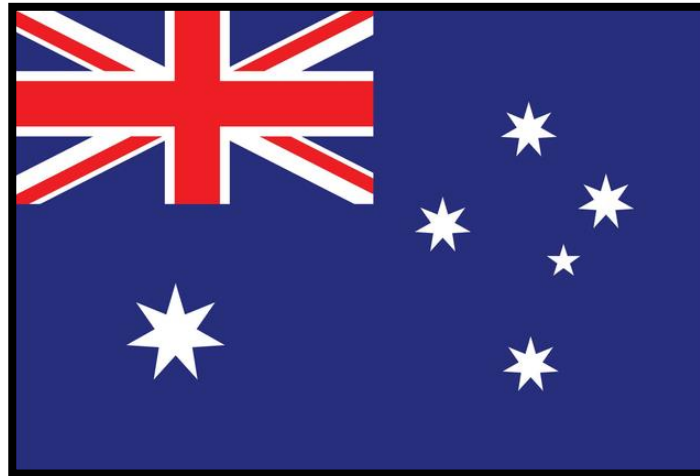
Олон улсын зохицуулалт

Хууль: Gambling Act 2005

Хяналтын байгууллага: Gambling Commission (UKGC)

- Спорт бооцоо нь тусгай зөвшөөрлийн үндсэн дээр үйл ажиллагаа явуулдаг.
- Бүх бооцооны операторууд AML (anti-money laundering) шалгуур хангасан байх ёстой.
- Know Your Customer (KYC), Source of Funds (SoF) шаардлагуудыг заавал мөрддөг.
- Хяналт шалгалтын систем цахим болон шууд хяналттай уялдсан.
- UK Gambling Commission нь хууль бус бооцооны үйл ажиллагаанд оролцсон байгууллагуудыг торгох, лиценз цуцлах бүрэн эрхтэй.

Хууль: Anti-Money Laundering and Counter-Terrorism Financing Act 2006 (AML/CTF Act)

Хяналтын байгууллага: AUSTRAC

- Бооцооны операторуудыг “Reporting Entity” гэж ангилж, гүйлгээ бүрийн тайланг FIU-д хүргүүлэх үүрэгтэй.
- Үйлчлүүлэгч бүртгэх, хянах үйл явцыг нарийн тогтоосон.
- Гэмт этгээд бооцооны платформ ашиглан мөнгө угаасан тохиолдолд эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэх нөхцөл бүрдсэн.
- Австралид олон улсын онлайн бооцооны платформуудыг хязгаарлах, blacklist-д оруулах хуулийн үндэстэй.

Хууль: Betting Act (1960), Remote Gambling Act (2014)

Хяналтын байгууллага: Singapore Police Force

- Цахим спорт бооцооны бүх хэлбэрийг хууль бус гэж үздэг.
- Зөвхөн төрийн өмчит Singapore Pools байгууллага бооцоо явуулах эрхтэй.
- Мөнгө угаах эрсдлээс урьдчилан сэргийлэх хууль сахиулах өндөр хяналттай системтэй.
- Сингапурт хууль бус бооцоо зохион байгуулсан этгээдэд 500,000 SGD хүртэл торгууль болон 7 жил хүртэл хорих ял оногдуулдаг.

Монгол улсад санал болгох зохицуулалтын хэлбэр

Зөвшөөрөл олгох нөхцөл, шалгуур:

- Санхүүгийн чадавх
- Техникийн чадавх
- Хариуцлагатай тоглоомын бодлого
- Татварын бүртгэл

Хяналт, аудитын бүтэц:

- Харилцаа холбооны зохицуулах хороо
- Сангийн яам болон Монголын Мэргэшсэн Нягтлан Бодогчдын Институт
- Санхүүгийн зохицуулах хороо

Тоглогчийн хамгаалалт, боловсрол:

- Насны хязгаарлалт
- Тоглоомын хязгаарлалт
- Сургалт, мэдээлэл

Онлайн спорт бооцооны технологи, ил тод байдал:

- Блокчэйн технологи
- Бодит цагийн хяналт
- Мэдээллийн аюулгүй байдал

Эрүүгийн хууль болон зөрчлийн тухай хууль:

- Дээрх хуулиудад спорт бооцоог ашиглан мөнгө угаах гэмт хэрэг болон зөвшөөрөлгүй үйл ажиллагаа явуулсан аж ахуй нэгжид ноогдуулах хариуцлага зэргийг тусгах шаардлагатай.

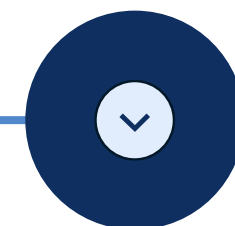
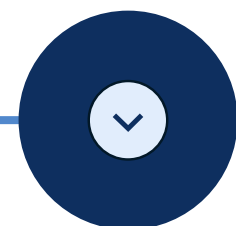
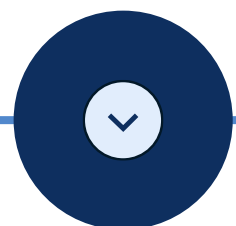

III. ДҮГНЭЛТ

Монгол улсад спорт бооцооны үйл ажиллагаатай холбоотой мөнгө угаах гэмт хэргийн эрсдэл бодитоор тулгараад байна. Хууль зүйн орчны сул байдал, хяналтын механизм бүрдээгүй байдал, цахим орчин дахь хязгаарлалтгүй платформууд энэ эрсдэлийг улам гүнзгийрүүлж байна. Иймд олон улсын жишигт нийцсэн бие даасан зохицуулалт бүхий эрх зүйн шинэчлэл, хяналт шалгалтын интеграцчилсан систем, болон төвлөрсөн мэдээлэл солилцооны тогтолцоо нэн шаардлагатай байна.

Монгол улсад спорт бооцооны үйл ажиллагаатай холбоотой мөнгө угаах эрсдэлийг бууруулахын тулд эрх зүйн зохицуулалтыг боловсронгуй болгох, хяналтын тогтолцоог бэхжүүлэх, мэдээлэл солилцооны үр нөлөөг дээшлүүлэх нь зүйтэй.

III. САНАЛ

Хууль эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх

- Шинэчилсэн хууль батлах
- Цахим бооцооны платформуудыг тусгай зөвшөөрлийн үндсэн дээр үйл ажиллагаа явуулах эрх зүйн тогтолцоо бүрдүүлэх;
- “Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хууль”-д спорт бооцоо эрхлэгчдийг санхүүгийн өндөр эрсдэлтэй этгээд гэж албан ёсоор ангилах.
- Хууль бус бооцооны платформуудыг хязгаарлах эрх зүйн үндэс бий болгох, тухайлбал олон улсад blacklist систем нэвтрүүлсэн жишгийг судлан хэрэгжүүлэх.

Хяналт шалгалт, мэдээллийн тогтолцоог сайжруулах

- Санхүүгийн мэдээллийн алба (FIU), Цагдаагийн ерөнхий газар, Санхүүгийн зохицуулах хороо, МХЕГ хоорондын мэдээлэл солилцох эрх зүйн механизм, шуурхай ажиллагааны протокол боловсруулах.
- Зөвшөөрөлтэй бооцооны үйлчилгээ эрхлэгчдийг KYC (Үйлчлүүлэгчээ таних), SoF (Хөрөнгийн эх үүсвэр тодорхойлох) шалгуурыг мөрдүүлэх үүрэгтэй болгох.
- Цахим платформуудын гүйлгээний тайланг FIU-д тогтмол илгээх үүрэг бүхий хяналтын систем байгуулах.

Эрүүгийн болон захиргааны хариуцлагыг тодорхой болгох

- Спорт бооцоог ашиглан мөнгө угаах гэмт хэргийн онцлог шинжийг Эрүүгийн хуулийн тусгай ангид тусгаж, ялгавартай заалт оруулах.
- Зөвшөөрөлгүй бооцооны үйл ажиллагаа эрхэлсэн этгээдэд тодорхой торгууль, эрх хасах шийтгэл ногдуулах Захиргааны зөрчлийн зохицуулалт бий болгох.

Олон нийт, салбарын оролцоог нэмэгдүүлэх

- Бооцооны үйлчилгээ хэрэглэгчдэд зориулсан мэдээлэл, сэрэмжлүүлэг, боловсролын аян өрнүүлэх (мөнгө угаах эрсдэл, хууль бус платформ ашиглах үр дагавар гэх мэт).

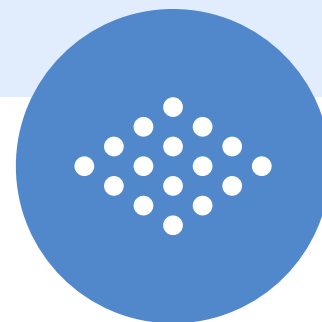
IV. НОМ ЗҮЙ

1) Монгол хэл дээрх эх сурвалж

- Эрүүгийн хууль, 2002 он.
- Мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хууль, 2013 он.
- Эрүүгийн хууль, 2015 он.
- Зөрчлийн тухай хууль, 2017 он.
- “Мөрийтэй тоглоомын тухай хууль” (шинэчилсэн найруулгын төсөл), 2025 он.
- “Үндэсний мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэх эрсдэлийн үнэлгээ” (2022)
- Монголбанк, ЦЕГ, СЗХ-ийн мэдэгдэл, тайлан
- АТГ-ын “Мөнгө угаах гэмт хэрэг гарын авлага”, УБ., 2020 он.

2) Гадаад хэл дээрх эх сурвалж

- UNODC Criminalization approaches to match-fixing and illegal betting, 2013
- UK Gambling Act, 2005
- OECD Report on Online Gambling and Taxation, 2019
- FATF-ийн удирдамж: "Money Laundering Through the Football Sector & Sports Betting"
- INTERPOL: Match-fixing & Betting Crime Reports
- UNODC: Transnational Organized Crime Threat Assessments
- UK Gambling Commission, Singapore CRA (Casino Regulatory Authority)

»»»»» АНХААРАЛ ХАНДУУЛСАНД <<<<<
БАЯРЛАЛАА